

Україна має високий рівень кваліфікованих кадрів у сфері ІТ, інженерії, медицини, що створює конкурентні переваги. Підвищення рівня освіти та її адаптація до потреб світового ринку зробить українську робочу силу більш привабливою для залучення іноземних інвесторів.

Загалом, покращення позицій України в глобальних ланцюгах вартості можливе через диверсифікацію експортної структури, інвестування в інноваційні технології, розширення міжнародної інтеграції та поліпшення якості людського капіталу. Застосування цих заходів дозволить Україні перейти на новий рівень участі в глобальних ланцюгах вартості та сприятиме сталому економічному зростанню країни.

Література:

1. Антонюк Л., Черкас Н. Глобальна економічна мережевізація у конкурентному зростанні країн. Міжнародна економічна політика. 2019. №2 (31). С. 82–100.
2. Патлатой О.Є. Підвищення якості участі економіки України у глобальних ланцюгах доданої вартості. Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XXI Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 26-27 квітня 2023 р. Одеса : ОНЕУ, 2023. 368 с.
3. TIVA. GVC Trade Table. URL: <https://wits.worldbank.org/gvc/gvc-trade-table.html>
4. EORA UNCTAD. URL: <https://worldmrio.com/unctadgvc>.

Смолій В.О.

аспірант

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

Славінський В.П.

викладач

ВСП «Тальянківський агротехнічний фаховий коледж УНУС»

м. Тальянки, Україна

ВПЛИВ СИРОВИННОЇ СТРУКТУРИ ЕКСПОРТУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

В умовах глобалізації світової економіки та інтеграційних процесів, які відбуваються в Україні, питання сировинної структури експорту набуває особливого значення для забезпечення економічного зростання. В Україні, яка має багатий природний ресурсний потенціал, експорт сировини і напівфабрикатів відіграє ключову роль у формуванні валового внутрішнього продукту (ВВП) та в забезпеченні зовнішньої торгівлі. Проте надмірна залежність від сировинних експортних потоків може створювати системні ризики для національної економіки. Переважна більшість досліджень провідних вчених-економістів стверджує, що залежність країни від сировинних ресурсів стримує економічне зростання в довгостроковій перспективі, гальмує притік інвестицій та розвиток інституцій [2, с. 72; 3, с. 1092].

Сировинна структура експорту визначає не лише обсяги валютних надходжень, але і загальний стан економіки країни. Україні важливо адаптувати свою сировинну політику до сучасних вимог світового ринку, щоб забезпечити стабільне зростання та підвищити конкурентоспроможність. Дослідження цього впливу допоможе виявити ключові чинники, які впливають на економічний розвиток, та сприятиме розробці ефективних стратегій для диверсифікації експорту. З огляду на прагнення України до європейської інтеграції, важливо досліджувати, як сировинна структура експорту відповідає вимогам європейського ринку. Аналіз впливу сировинної структури експорту дозволяє виявити не лише виклики, з якими стикається українська економіка, але й можливості для розвитку нових галузей. Сучасні тренди в міжнародній торгівлі, такі як зелена трансформація та цифровізація, вимагають від країн пошуку нових шляхів для модернізації економіки.

Україна має значний потенціал для розвитку експортної діяльності завдяки багатим природним ресурсам, зокрема родючим ґрунтам, металам, мінералам, а також аграрному сектору. Це обумовлює переважання сировинної спеціалізації в експорті. Останніми роками експорт України характеризується домінуванням продукції аграрного сектору (зернові, олійні культури) та металургії. Сировинна структура експорту орієнтована на такі ринки, як Європейський Союз, Китай, Індія, Туреччина, які виступають великими імпортерами української сировини.

Основним трендом наразі є зростання частки аграрного експорту: Україна зміцнює свої позиції як один з найбільших експортерів зернових та олійних культур. Проте залежність від таких сировинних товарів створює додаткові ризики через високу волатильність цін на світових ринках та кліматичні чинники. Також продукція металургійної галузі, включаючи сталь і напівфабрикати, залишається одним з основних товарів українського експорту, але її частка знижується через глобальні тренди на декарбонізацію. У зв'язку з новими екологічними стандартами європейські партнери поступово зменшують імпорт продукції з високим рівнем викидів CO₂.

За січень–листопад 2023р. експорт товарів становив 32,3 млрд дол., імпорт – 57,3 млрд дол. Частка рослинної продукції і надалі лідирує в товарній структурі експорту з часткою 32%, зокрема зернові культури – 22,6%, олії та жири – 15,4%, готові харчові продукти – 8,9%. Займаючи друге місце, товарна група чорних металів та виробів з них складає лише 11% через значні втрати виробничих потужностей і руйнувань внаслідок військових дій. Третьою товарною групою вже традиційно залишаються машини, устаткування та обладнання, однак їх частка також різко зменшилась. Загалом скорочення відбулося за всіма основними галузями, окрім продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції [1].

Загальною характеристикою українського експорту є переважання товарів з мінімальною доданою вартістю, що обмежує економічне зростання. Частка високотехнологічної продукції в експорті залишається низькою, що знижує конкурентоспроможність країни на глобальному ринку. Через високу залежність від експорту сировини Україна значною мірою інтегрується в міжнародні ланцюги постачання як постачальник первинних ресурсів, а не готової продукції.

Сировинна спеціалізація експорту України має ряд значущих переваг, але також і низку недоліків, що обмежують її економічний розвиток та стійкість. Однією з головних переваг є стабільний приплив іноземної валюти, що надходить завдяки попиту на природні ресурси на міжнародних ринках. Україна, маючи значний аграрний та мінеральний потенціал, може ефективно конкурувати як постачальник базових продуктів, таких як зернові культури, металургійні вироби та інші ресурси, які користуються високим попитом. Це дає змогу країні швидко отримувати економічну вигоду, не потребуючи масштабних інвестицій у технологічно складні виробничі процеси.

Однак така структура експорту має серйозні недоліки, які можуть мати довготривалі негативні наслідки. Залежність від сировинного експорту робить Україну вразливою до коливань світових цін, які можуть змінюватися під впливом глобальних криз або економічних спадів. Це означає, що експортні надходження залишаються нестабільними, а економіка країни стає чутливою до зовнішніх впливів, що можуть завдати шкоди її стабільності.

Ще одним вагомим недоліком є те, що залежність від сировини обмежує можливості України щодо розвитку галузей з вищою доданою вартістю, які могли б забезпечити значний приріст доходів та підвищити рівень конкурентоспроможності. Низький рівень економічної диверсифікації перешкоджає інноваційним проривам, а також ускладнює створення високотехнологічних продуктів, які є більш стійкими до змін попиту та цін. До того ж, сировинна орієнтація експорту часто пов'язана з високим рівнем забруднення та негативним впливом на навколишнє середовище. Видобуток ресурсів і первинна переробка потребують значних екологічних ресурсів, що посилює екологічні виклики та може призвести до санкцій

або обмежень з боку міжнародних партнерів, особливо в умовах глобального переходу до «зелених» технологій.

Таким чином, хоча сировинна спеціалізація експорту забезпечує Україні короткострокові економічні вигоди, довгострокові ризики та обмеження вимагають перегляду цієї моделі. Україні важливо спрямувати зусилля на розвиток галузей із високою доданою вартістю, щоб забезпечити стійке економічне зростання та підвищити свою конкурентоспроможність у міжнародній торгівлі.

Література:

1. Зовнішньоекономічна діяльність. Державний комітет статистики України. Вилучено з: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Сучасні технології реалізації експортного потенціалу: колективна монографія / В.В. Рокоча, С.І. Ткаленко, О. Хорошун та ін.: за ред. В.В. Рокочої. К.: УН-Т «КРОК», 2022. 454 с.
3. Gylfason T., Zoega G. Natural resources and economic growth: The role of investment. *World Economy*, 2016. Vol. 29(8). P.1091-1115.

Сторожук О.В.

кандидат економічних наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Сокуренко О.Ю.

аспірант
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ОРІЄНТИРИ ТА ПЕРЕШКОДИ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ІТ-СФЕРИ

Кар'єрний розвиток у сфері інформаційних технологій має особливі характеристики, які вирізняють цю галузь серед інших секторів економіки [1]. ІТ-сфера характеризується високою динамічністю та швидкими темпами оновлення, що обумовлює вимоги до фахівців у вигляді глибоких технічних знань, а також здатності постійно навчатися, комунікувати українською та іноземною (частіше за все, англійською) мовою, вміти пристосовуватися до вимог часу. Ці навички дозволяють працівникам ІТ-сфери ефективно реагувати на постійні зміни технологічних процесів і швидко освоювати нові інструменти та методи роботи. Запорукою досягнення успіху в кар'єрному зростанні важливим також є розвиток так званих «м'яких» навичок, таких як критичне мислення, вміння працювати в команді, планувати свій час, відповідальність, дисциплінованість, а також творчий та інноваційний підхід до справи.

Кар'єрне зростання в ІТ-сфері в Україні, попри складні умови війни, все ще залишається перспективним, хоча і дещо змінило свої пріоритети. Такий процес може розвиватися кількома шляхами, кожен з яких базується на певних професійних та особистісних пріоритетах. До основних таких орієнтирів можна віднести технічну експертизу та спеціалізацію на програмуванні чи аналітиці даних; кар'єра фахівця з кібербезпеки; спеціаліста з міжнародних стандартів роботи із високим рівнем володіння іноземною мовою для залучення у міжнародні проєкти; підприємництво у сфері military-tech або програмних рішень для управління агробізнесом; викладацька діяльність.

Заради справедливості потрібно відмітити, що кар'єрне зростання працівників ІТ-сфери в Україні стикається з певними перешкодами. Їх поява пов'язана із умовами воєнного часу, економічною кризою та загальносвітовими тенденціями глобалізації, розвитку інформаційних технологій, особливостями ВАНІ-світу. До основних перешкод кар'єрного зростання працівників ІТ-сфери, на нашу думку, можна віднести високу конкуренцію та